
HÍD

LVII. évfolyam, 7–8. szám
1993.
július–augusztus

SZERETNÉK
SZÁNTANI

SZENTELEKY KORNÉL
ÖSSZEGYŰJTÖTT VERSEI

Összegyűjtötte és a jegyzeteket írta Bori Imre

A szövegeket gondozta Toldi Éva

*„Előkészületben egy verseskönyv: Szeretnék szántani.”
(Szenteleky Kornél: Vagyunk. 1928)*

1925

ALÁZATOS KÉRDÉS AZ ÉLETHEZ

Csendesen, lakájos alázattal kérdezlek,
 te céda, te szent, te gyönyörű:
 miért ez?
 Miért ez? Miért, hogy reggel lerombolod azt,
 mit éjjel lopott fénynél építettem,
 hogy senki sem lásson?
 Hogy eltakarod ködös köpönyegeddel
 a távoli horizontokon ragyogó szigeteket,
 melyeken egykor kiköthettem volna?
 Hogy szétszóród emlékeim aszott, illatos lapjait,
 mint hamut a szélbe?
 Kérdezlek, drága: hát minden hiábavalóság?

Letörlöd a mosolyt orcámról,
 és szememben elotlod a remény lámpását.
 Kifürkészed lelkem minden zugát,
 ahová lelkemből kiizzadt gyöngyöket rejtegettem,
 és te ellopod a gyöngyöket, az én kínos-jajos
 gyöngyeimet,
 és kihajítod őket a közönybe, a semmibe.
 Kiszívod az erőt karomból,
 szívemből, tudómból,
 és a láz iromba, vörös kucsmáját szorítod fejemre –
 Ó!
 Fejemben úgy ugrálnak a gondolatok, mint ördögfiókák
 a varangyos üstök körül.
 Balog búval, félrebillent fejjel ülök,
 mint részeg, rogyant karneváli figura.
 Eggedül vagyok.
 Gyenge vagyok.
 Szegény vagyok.
 Beteg vagyok –
 de még mindig a tiéd vagyok?

Te rám nevetsz, aranyokat csorgatsz le ujjaidról,
 majd ölelésre tárod a karod,
 pedig nem kellek neked:
 se barátnak, se szeretődnek, se fiadnak.

Csak nevetsz, gúnyolsz engem, mert
 nyiszlett és nyomorult vagyok.
 Kérdezlek téged, te gyönyörű:
 meddig tart a játékod?
 mikor hajítasz el magadtól?
 Kérdezlek szomorúan és köhögősen:
 Miért ez? Miért ez!?
 Te drága, te csodálatos,
 te egyetlen, akit örökkön
 szeretek, s akinek szerelmére
 örökkön vágyok.

1926

ISMÉT LEOPARDI

Mint javíthatatlan bűnöző,
 mint szívó szenvedély reszketős rabja
 visszatérek hozzá.

Pedig elvesz tőlem
 hitet és mosolygást,
 kedvet és csókvágyat,
 reménylős kétkedést
 s minden röpke mámorbuborékot,
 mellyel a pillanat nagy néha
 megajándékoz.
 Elvesz tőlem mindent,
 s én odaadok mindent,
 s pucéran, pulyán, fázva állok
 szembe a halállal.
 Semmim sincs, póre vagyok,
 mint a hajótörött.

„Il vivere e sventura” –
 olvasom, ismétlem, szinte könyvetéve.
 Kint már beborult,
 eső lóg az estben,
 mint rojtos rút kárpit halott kapujában.
 Falu, Recanati, balga parasztok,

trágyaszag, árvaság, sajgó sivárság
és bent a szobában sok könyv,
sóhaj, gondolat, papiros
meg kurta köhögés:
Halál!

„Al gener nostro il fato
non dono che il morire” –
olvasom, ismétlem, szinte könyvetéve.
Kint már beborult,
sötét van, este van,
eső lóg az estben,
mécс pislog libegve,
oly fáradt már a láng,
mint kókadт kankalinfej.

Ó, a lét elszáll, és mi is
eltűnünk nyomtalanul.
Kialszik a kanóc,
sötét lesz, éjjel lesz,
éjjel lesz, álom lesz,
áлом lesz, halál lesz
Halál!
és jaj! – nincs tovább!

De felsercen a mécs,
és ványadt, vértelen
fényt lehel a papirosra.
Írni kell, míg csak pislákol a láng,
írni kell a sok könyv között köhögősen
valakinek,
egy megértő, kései barátnak,
aki száz év múlva egy hasonló
bús, bandzsa falusi estében
sok könyv között köhögősen
olvasni fogja a Recanatiban leírt sorokat.

És a kései barát, mikor ezekre
az írásokra hajol, úgy érzi,
mintha titokzatos, fekete tó
tükre fölé hajolna:

látja a lelkét.

HAJNALBAN, KIS ÁLLOMÁSON

Ásítós, mosdatlan vasutas
őgyeleg az izzadt, keserű váróteremben,
melyben az utálat öklöndözik
leragadt szemekkel.
Zsírfojtós batyuk, kajla kosarak,
szurtos parasztok kuporognak
bűzben bóbiskolva.
A villany oly gyenge már,
mint ájult apáca.

Jön a hajnal fázósan és mogorván,
piszkosan tápászkodik fel a téglagyár mögött.
Tárcsák verődnek össze,
kopott, koldus vagonok szegyenkeznek
a rosszkedvű rideg virradatban.
Beteg lámpa inog
bánatos ívben,
füttyül a tolató
fanyarul, fáradtan,
zöld a váltó szeme:
mehet!

És te megjelensz fehér kalappal,
üdén és kívánatosan,
tisztán tündökölve és titokzatosan,
mint színpadi csoda.

Ki vagy?

Houbigant árja úszik mögötted,
puha hálósobák szaga,
a hordár bőröndöket hoz,
melyeken színes cédula.

„Albergo della Luna Palermo” –
szól az egyik s a másik így beszél:

„Hotel Imperial Bruxelles”.

Vidám szerelmes ágyból jöttél,
esti fürdő után,
csókHzápor után,
csókmámor után,
és boldogan aludtál,
mint jóllakott vadállat.

Ki vagy?

Szép vagy.
 Gőgösen lépkedsz a peronon,
 illatok fátyla libeg utánad,
 s én búsan, irigyen találghatom
 kiléted, utad, múltad
 s a célod.
 Ritka, idegen virág vagy,
 kinek nem tudom nevét és honát,
 de szédülve szívom illatát.

Szép asszonyi élet vagy,
 akit nem ismerek,
 aki csak idegen férfiak számára
 kín, gyönyör, élmény és csoda,
 míg nekem csak vágyakat csókoló
 szomorúság.

Istennő vagy, aki eltűnik,
 mint minden égi jelenség,
 aki kényesen és kényszeredetten lépked
 ezen a bűzös, döglődő,
 batyus kis állomáson,
 ebben a rút, rideg, rossz szagú reggelben.

Titok vagy-e, vagy messzi vágy?

Úgy szeretnék veled menni,
 messzi menni,
 messzi menni,
 veled menni . . .

Veled menni,
 te fehér kalapos, te isteni, te drága,
 és soha vissza nem jönni
 e bűzös, bánatos, batyus kis állomásra.

HISZED-E, DRÁGA,

hogyan eljön a dél, a zenit, a csúcs
 hogy eljön egyszer a magasztos csend,
 amikor angyalokkal és istenekkel
 társaloghatok?
 Hiszed-e, hogy meglátogat valaha

a beteljesülés,
mint Séba királyné-asszonya?
Én csak viszem a poros, pulya napokat a vállamon,
mint rabszolga a köveket a piramishoz.
Feljutok-e valaha a gúla csúcsára,
ahonnan a tengert látni,
amely végtelen?
Van-e közöm messzeséghez, végtelenhez,
viharhoz és vízözönhöz?
Ó, mondd, igen?

Kis napok kövével játszom még mindig,
pedig az évek szállnak már felettem,
mint síró, őszi madarak.
Szállnak, szállnak. . .
Jön az este.
És én kis napok kövével játszom még mindig,
s arról beszélek,
mit fogok csinálni, majd ha nagy leszek.
Pedig én oly jól tudom,
mint az a sápadt kisiú,
kinek szeméből halál integet,
hogy nem leszek nagy.
Mégis kérdezlek:
hiszed-e
hogy eljön a dél, a zenit, a csúcs,
a messzeség s a végtelen?

Ó, mondjad: bízol bennem?
Hiszen gyáva, törpe napjaim
üresen, fakón, fanyarul hullanak
a semmibe:
szabad-e bíznom hát a holnapokban?
Szabad-e hinnem,
hogy nem nyikorog majd többé bennem
a mindennap kapott, keserű
kiskapuja,
hogy felnyílik még a
békés beteljesülés hűvös
portája,
és az orgona bűgő, bizsergős árja,
míg millió gyertyafény káprázata
hull ki belőle?

Hiszed-e mindezt, és hiszed-e azt,
 hogy mi ketten találkozunk még valaha?
 Kérdezlek téged,
 kereslek téged: te vágyott messzeség,
 mert a hitemet keresem.

MILYEN JÓ LENNE

Milyen jó lenne
 elindulni, vándorolni
 valahova.
 Elindulni, vándorolni,
 megpihenni, megérkezni,
 és lehajtani fejemet egy kőre,
 mint Jákob, a bibliai.
 És aludni és álmodni,
 mint Mózes könyvében vagyon.
 Hús a csend és hús a kő,
 a fejem könnyű s nem meleg:
 angyalok járnak a létrán,
 Isten pedig azt ígéri,
 hogy vélem van, és megőriz engem.

Milyen jó lenne vándorolni,
 és találkozni valakivel,
 mint Jákob, a bibliai,
 aki angyalokkal találkoza.
 Találkozni, Órá lelni,
 Órá lelni Őt szeretni
 s Ő ekképpen szólna hozzám:
 Vártalak, s most tiéd vagyok,
 szolgád és királynőd vagyok,
 mert én vagyok az asszony,
 aki szeret téged.

Milyen jó lenne
 győztesen kikerülni az éjszakából,
 mint Jákob, a bibliai,
 aki Istennel viaskoda.
 Mikor pedig a hús, híg hajnalban
 felizzana a boldog bíbor,
 kitárnám karomat
 pogány pap módjára,

s kiáltanék ekképpen:
Enyém a nap, enyém a fény,
az asszony, az is az enyém!
Az Isten, az is az enyém!
Enyém az élet!
Milyen jó lenne. . .

EGY PILLANAT

Ha majd ismét eljön egy karácsony,
milyen szép lesz a hó, az öröm,
a csúf szívek is szépek lesznek,
amint cukorkát visznek másnak.
Ismét karácsony lesz!
Este társaság lesz nálatok,
diós patkó és szép, vörös tea,
puncs is lesz tán, meg kedves kártyajáték,
élces kedv meg piros hahota.
Te pedig egyszer felveszed a kártyát,
és szemed elréved.
Nézed, mint mállik szét a cigaretta füstje
a lámpafényben.

– Mi az? Hova gondolsz? Rajtad a sor!
– ekképpen szólnak hozzád,
de te nézed, mint mállik szét a cigaretta füstje
a lámpafényben.

Az is lehet, hogy messzebb nézel,
hogyan engem nézel
e kurta pihenő pillanatban,
engem,
aki nagyon messze van már
múltban, földben, poros emlékezetekben
és rozoga cukorskatulyák lomjai között.
Én ugyan akkor már táltossal vágatok
a fekete feledés felé,
mely titokzatos és dermesztő,
mint minden halál,
de lehet, hogy halvány fényecske villan
a révedt feketeségben,
és lehet hogy te látsz engem,
kedves.

E bús pillanat oly rövid,
 mint hulló csillag karcólása,
 és méla, komorult arcod ismét
 mosolyra virul.
 Felkacagsz.

Már minden elmúlt!

– Tudom már! – mondd,
 és drága kezed,
 melyre egykor annyi csipogó csókot
 cseppentettem,
 most a tök felsőt
 leteszi az asztalra.

1927

A HOLD ATHÉNEN

úgy kelt fel a Filopapposz mögül,
 mint pufók gyermek,
 ki túl soká aludt bölcsőjében.
 Azután arca csudálkozó, töprengő
 és egyre komorabb lesz,
 mintha emlékezne.
 Úgy látszik, keres valamit
 ez az örök, ábrándos gyermek.
 Emlékezik, és keres valamit,
 egyre feljebb és feljebb ágaskodik,
 bekandikál a Propileákba és
 kutató tekintete átszítál
 a Parthénon oszlopain.
 Kit keres vajon
 ez a sokat látott, világos arc,
 ez az ősi tükör,
 melyben végtelen messzi múltak süllyedtek el
 titkos nyomtalansággal?
 Talán a karcsú szüzeket keresi,
 vagy a magas homlokú athéni polgárokat,
 a panathénék bíboros, baréros zenéjét,

a régi fényt, a régi lángot,
melyből már semmi sem maradt. . .

A hold ámuló arca
most látja csak a mulandóságot,
minden idők legnagyobb Istenét,
és sírásra torzul a pufók gyermekarc.
Egy felhőske azonban
zsebkendő módjára
sietve eltakarja
a rívó, ráncos, torz grimaszt.
Nem illik ugyanis,
hogy ilyen nagy égi hatalmasságok
kicsinyes elérékenyülését
észrevegye a világ.

KLEOPÁTRÁHOZ

Az Észak fia vagyok én,
a komor ég a takaróm
s testvérem a köd, a keserű.
Most szerelmedet kérem,
Kléopátra.

A lelkem (sápadt, mint őszi est)
nézi az eget, a mély azúrt,
homlokom a forró napnak tartom,
s keresem csókod, kábító karod,
mely boldoggá tette Antóniuszt.

Keresem a tiszta derűt,
az élet hatalmas himnuszát,
mákonyt keresek, csókos csábot,
a pálmák enyhét, a Nilus bűvét,
a forró lángot, a máma-mámort,
keresem, kérem kezedet, királynő,
mely az élet jelét tartja.

De jaj, hiába vágy és mámor,
mert visszajár az Észak árnya,
felhők emléke, ködök íze,
az örök bú, az ősz siráma,
hiába örök itt a nyár.

Hiába örök itt a nyár,
 hiába dalol itt az élet,
 az Észak fia vagyok én,
 és kenyérem: a bú, a gond,
 és szeretőm: a szenvedés.

Igen, az élet völgyét járom én,
 és zúgó zöld kísér a télben,
 a Dél szikrázik az azúrban,
 a karod átfonja nyakam,
 és csábos csóкод hull a számra,
 Kléopátra.

De bent és lent nem szikkad a köd,
 a bú nyöszörög, mint beteg gyermek,
 aki sohasem fog felgyógyulni.

Ha sápadt lelkem fel is piroslik,
 s ajkamon hont talál a mosoly,
 mégis örök s enyém az átok,
 a chiméra nem hagy el soha:
 az Észak fia maradok,
 s testvérem a köd, a keserű.

Kairó

BARÁTOM, A SZAMÁR

békésen bölcsen hegyező fülekkel
 visz és vezet
 a Királyok Völgyében.
 A ragyogó rózsaszín sziklákról
 visszapattan minden sugár,
 s a rekkenő hőségben
 a szűrő sugaraktól
 kábán ingok a nyeregben.
 De barátom, a számár
 nyugodtan lépked,
 ő tudja az utat, a célt,
 és tudja az élet értelmét.
 Én bízom benne,
 elismerem fölényét,
 és megsimogatom az izmos, szürke nyakát,
 mely biceg és biccent

a kurta lépéseknél.
Aztán kutatok, keresek
valami szó után,
melyet megértene
ez a hűséges jó barát
a perzselő sivatagban.
Két arab szó jut eszembe
mindössze,
az egyik édest jelent,
a másik szolgát.
Nincsen több szavam
ebben a bágyasztó, bódító fényözönben,
mikor szikkadt a szem
és ájult az agy,
és a szótárom otthon maradt.
„Helu haddam” –
mondom hát hálásan
és biztosan hibásan
a nagy szürke fülekbe.
De vezetóm, barátom,
bizalmasom és tikkadt életem
hordozója
megértően bólint,
megpeckeli fülét,
majd nyájasan felnyerít,
és szinte vidámabban
aprózza lépteit
ebben a vakító sárga-rózsaszín
kohóban.
Milyen jóleső ez a válasz,
ó barátom.
„Helu haddam” –
mondom becézgetőn,
köszöngetőn,
és máris biztosabban
ülök a nyeregben.
Tudom, hogy egy hűséges barátom
van a sivatagban,
aki becsülettel visz és vezet,
mert tudja az utat, a célt,
és megbocsátja tudatlanságom,
gyámoltalanságom
és emberi gyengeségem.

Luxor

GIORNO DEI MORTI

Mint tiszta tengerbe hullajtott drágakő,
 visszamosolyogsz még azokra,
 akik utánad néznek.
 A sűrűsödő vízen keresztül is
 ragyog és remeg a merülő topáz.
 Akik néznek, azokra visszanézel,
 akik szeretnek és kezüket nyújtják utánad,
 azoknak tűnő, törékeny,
 lázas kis kezeddal megszorítod a kezét,
 és tekinteted fátyolos lesz,
 mikor azt mondd:
 „Köszönöm.”

*

Meggyújtjuk az emlékezés mécseseit,
 és halvány arcod felfénylik, kipirul,
 mint egyszer régen, mikor messziről jöttél,
 és az élet illatát hoztad magaddal.
 A mécsfényben remeg a szavad:
 „Mily szép az élet! Hiszed, hogy meggyógyulok?
 Hiszed, hogy eljutok tengerre, délre, boldogságra?”
 Langyos, barackos fény simít végig,
 amint bejössz a szobába és az aszterek fölé hajolsz,
 majd leülsz a zongora elé:
 Jo morro sotto 'o sciato 'e chesta vieca –
 énekled halkán, félve, és az alkony
 burjánzó bíbora zenél az ablakon.
 Jo morro. . . – sóhajtod szellőszárnyon. . .
 Percen a mécs, huny már a lángja,
 és te sápadt, egyre sápadtabb leszel,
 elfúl a hangod, sötétbe vakul zemeid tüze,
 elmerülsz, elolvadsz, felfal a feledés árja,
 s csak egy szürke fénykép lóg a zongora felett.

„VALAKI ELMEGY A SZOMSZÉD SZOBÁBÓL”

Összecsomagol, és elmegy,
 mint titokzatos, tűnő vendége
 az életnek.

Összecsomagolja kis életét:
fáradt mosolygását,
nyögdécselő szavacskáit,
kínjait, kuka keserveit,
forró homlokát,
parázsló tekintetét,
lázás, cserepes ajkú éjszakáit,
sőt kalapáló kis szívét
sem felejtí el a csomagolásban.
Összecsomagolt mindent
csendben gondosan,
maradéktalanul elviszi
drága, szomorú, szenvedős
életét.

Valaki elmegy a szomszéd szobából,
s én fojtottan figyelek
a dermedt, didergős éjszakában.
A csend torkomra fekszik,
mint csúf, csúsós keze a borzalomnak.
Talán már elment
búcsúszó nélkül, hangtalanul,
mint fehér árnyék,
mely tovasuhan és elillan
a ködös, őszi álmodásban.
Talán már elment,
és elvitt magával mindent,
legfeljebb fakuló emlékeket
és kérdőjeleket hagyott
az asztalon, az ágyon,
a fiókokban.

Odalopódzom az ajtóhoz
és várom ittlétének
nyöszörgős nesztét.
Talán még nem ment el,
talán még holnap is melegíteni fog
ványadtan vergődő kis szívem.
Talán még egy-két napig
melegíteni fog bennünket,
mint hűlő, hunyó tűztojás
a kandallóban.

Fázok és félek a néma, üres,
hideg téltől,
amikor nem lesz már mosolya,
élete, lakója
a szomszéd szobának.

AKI ELVISZ

Milyen titokzatosak az útjai!

Vajon a széllel jár, s így surran be
minden résen,
vagy talán a sötétiséggel közeleg,
mint fekete lovas
az alkony párás peremjén?
Talán mint éjjeli pille szálldos,
talán mint hűvös, holdas árnyék
lopózik tova gyilkos módra?
Talán titkos hullámokon libeg,
és beúszik a nyitott ablakon,
mint a tubarózsa sóhaja?

Ki tudja útját és célját?
Ki tudja erejét és hitét,
szeszélyét, holnapját, tervét
és különös kedvteléseit?

Remegő kézzel fordítjuk meg a zárban a kulcsot,
az ablakot is becsukjuk pontosan,
csak hogy be ne jöjjön.
Fegyver van a fiókomban,
elszántság úzi és fűti a vérem:
szembe akarok nézni Vele,
és le akarom győzni Őt!

De ő hatalmasan és titokzatosan jön,
és máris ott úszik a vérben,
majd hamarosan a tüdő meg a szív
rostjain citerázik.
Hiába a zár, a fal,
a gáncs és minden akadály,
a harci kedv, a reménylős akarás,

az ima és a lobogó életbizakodás –
hiába minden.
Ő elvisz téged!

Elvisz téged!

A SZEME

Ez a két nagy, szép, szomjas szem
a halál előtt még egyszer
megfürdik az életben.
Megfürdik és megtisztul,
meghiggadt múltak és kristályos szépségek
tündöklő tengerében.

Egy hosszú copfos kislány karikázik
messzi kertben,
gesztenye virágzik
„Zöld ág, zöld ág,
zöld levelecske. . .”
láttál-e előre, láttál-e messze
szomjas szemekkel akkor este?

Intézet kőfala,
felvillan mosolyod
a sok matróruháas egyenruha közül.
Megyünk haza,
szünet, szabadság, diós karácsony. . .
Az öröm tüzet gyújt szemedben
íme, most ismét felgyullad
a karácsonyfa rengeteg repdeső lánglevelével
szemed mélységes tükrében!

Olasz tengerpart, azúr, déli cserje
fehér ruhában lépkedsz a parton,
zenél az élet,
a szépség megcsókolta kipirult arcodat,
s láz fut át az ifjú véren.

Este, villanyár, jókedvű tánczene,
Coty, selyem, ékszer. . .
Te az életet keresed
vággyal és veszéllyel.

Az életet, mely lassan búcsút int,
 az életet, mely soha meg nem áll,
 melyet oly hatalmasan szerettél,
 mint tiltott, gyönyörű gyümölcsöt.

Nincs már sok időd hátra,
 és szemed most utoljára
 megfürdik a múltban.
 Pompázik, páváskodik az élet,
 emlékek úsznak benne,
 kis lámpásokkal szaladoznak
 az elhamvadt órák és élmények
 kiszabadult szellemei.
 Felébredt szentjánosbogárcák
 libbenő lidércek hintáznak
 a fekete tükörben.
 Búcsúzóul sok elszunnyadt parázs,
 sok hunyó zsarátnok
 szikrázik fel ujjongó, repdeső lánggal.
 Szemedben az utolsó pillanatokban
 káprázik, vakít, sikongat
 az élet.
 „Élet! Élet!” – sikolt millió fénye,
 millió lángja, millió csillaga a vágnak.
 Majd lassan lehull a függöny,
 és a függöny mögött
 a színpad rosszkedvű munkásai
 eloltanak minden
 világosságot.

AZ ELSŐ HÓ

A fekete fellegek ráfekszenek a fiatal délutánra,
 varjak szállnak fel a didergős gallyakról.
 Jön az este, az idő, a könnyes szemű emlékezés.
 De íme, pelyhek tétováznak a dermedt levegőben.
 „Esik a hó!” – mosolyog állat és gyerek,
 szelídebb arca lesz az égnek, mint mosolygós,
 mérföldszakállas istennek, aki megcsiklandozza
 a földet végtelen fehér szakállával,
 és derős dalocskák zúgnak fel a surranó hópihék között.

Kiszököm az udvarra, mint régen, régen,
felfelé fordítom arcom és tenyerem,
hogy érezzem az első hó hideg csókocskáit.
És Te odafönt minden bizonnal engem nézel,
és megrázod finom, fiatal angyszárnyad,
hogy zsenge, zsongó pihéid lehulljanak a földre,
hogy ráhulljanak tenyeremre, számra, homlokomra,
és szétolvadjanak, mint csempe anyagi csókok,
mint fagyott, fájdalmas üzenetek:

Szeressetek, és fordítsátok felém arcotokat!

1928

ÉJJELI MENEKVÉS

Éjjel, mikor mindenki hortyog,
űzött, riadt patkány módjára
kiosonok a házból,
és a kék ködben kilopódzom az állomásra.
Körül-körülnézek, mint gyilkos,
kinek nyomában van már a rendőrség,
és torkomban lihegő szívvel
felugrom a vonatra.

Megmenekültem!

Bent villanysugár, tikkadt parfümök,
útitársnóm lehunyja szép szemét,
furcsa, távoli nyelven beszélünk:
egy mozdulat – bő, vonzó vallomás
a szem villanása –, vágyak terjengős éposza.
Csintalanul és hahotásan gondolok arra,
hogy milyen maflán fognak ámulni
börtönöm rideg bajszú őrei,
a huszonnégy órás hétköznapok,
ha észreveszik holnap reggel,
hogy valaki hiányzik a taposók közül.

Én messze járok most a kalodámtól,
 a rút, görnyedt, alacsony napoktól,
 a fénytelen, fásult ugyanaztól.
 Könnyen, kótyagosan röpülök tovább,
 ünnepek, pünkösdek felé.
 Az élet felett, az idő felett
 szállok, száguldok, nevetek,
 és megcsókolom ígéretes útitársnőm,
 aki mákonyos mámort olvaszt a számba,
 mint karamelles fagyaltot.

Elsüllyed a nyűg, az óra,
 nem hallszik hozzám a malom
 örök, nyekergős, rút röfrénje.
 Nincs már több élet, nincs több élet!
 ezért minden oly szép, oly tiszta,
 mint tengerszem bércék ölében.

De jaj, kopog a reggel éppen!

SZERENCSE KERKE

Csákányok, pörölyök, ásók és kezek,
 hámorok és szurtos kis műhelyek
 munkája és mocskos élete,
 sok keshedt, keserű hétköznap,
 köhögés, hajszott, mosolytalan este,
 suta sóhajok, nyútt, izzadt álmok
 végtelen és jeltelen temetője,
 dagadt izmok, olajos tenyerek,
 rossz tüdőök és bamba tekintetek,
 reménykedések, sovány betétkönyvek
 gyászos, gyűrött párnák alatt,
 hervadt-víg asszonyok, éhes gyerekek,
 lázak, lobogások, lelkek, életek –
 egy pillanat alatt a tiéd,
 minden munka nélkül a tiéd,
 egyedül a tiéd.

Mikor azonban a croupier eléd teszi
 a zsetonok tarka vagyonát –
 órájuk gondolok, az éhezőkre,
 a fáradtakra, az izzadókra,

a dolgozókra, a milliókra,
 a mocskosokra, a nagyon jókra,
 a tűrókre, a krisztusokra,
 akikkel gúnyt űz a játék,
 de akik nem zúzzák össze
 a szerencse kerekét.

Monte Carlo

KÖNNYŰ ESTE

Tiszta az ég és tiszta a tenger,
 a hold ezüstje lengén reng a vízben,
 olasz gyerekek nevetnek mellettem,
 s a kis civetta dalolva rója
 ibolyás útját az estebédig.
 A violák duhaj koncertbe kezdnek,
 a rózsák pajkos canzonettet búgnak,
 a szegfűk hangja megannyi vidám vágyzene,
 az éjjel csók lesz, oly egyszerű az élet,
 szellő szalad végig a parton
 frissen, lihegve, mint meztelen fiúcska.

Lebegek, mint tükrös buborék.

Gránátpiros fény gyúl fel az ablakban,
 és a halottak homlokon csókolnak,
 mint anya, kinek fia messzi útra kél.
 A testvérek, a régi, öreg esték, akik
 Schopenhauert olvasták, és ráncosan, súlyosan,
 halálvárósan csoszogtak át az éjszakába,
 idegenül sandítanak fel kriptájukból.
 Hígan, lengén libeg az este.
 A csillagok megcsókolják a tengert,
 a bárkák a hold lehullott ezüstjén hintáznak
 narancsszemüket le-lehunyják,
 a tabarinból zene szálldos – oly egyszerű az élet!

De mikor kótyagosan és könnyű lábbal
 átsietek a pálmason, egy pálmaág
 megcirógatja arcom. Megtorpanok.
 Valaki hozzáért a libegő buborékhoz.

Valaki egy messzi világból
megérintette a lelkem.

Sanremo

RÓZSÁS ÜZENET

Már haldokoltak, félrebeszéltek,
és mélyebbeket sóhajtottak, mikor az asszony
megsimogatta lázas fejüket.
De mindhiába: éjjel lehullott az első levél
ájult, puha koppanással, és azután a többi,
mindmegannyi bágyadt bíbor-könnye
az elmúlásnak.

„Kár, hogy már meghaltok” – mondta az asszony,
és kitekintett az ablakon.
A tenger azúros távlatába,
elsiklott hajók, elutazott élmények és álmok után
szaladt a szomjas szemsugár.
Azután lefeküdt, eloltotta a fényt
és eloltotta lázadását az örök elutazás ellen.
De ekkor a sziromhullató rózsákból
újabb titkos virágok bimbóztak ki.
A vágyak felhasadtak, forrón fesledeztek,
az új vad, vérpiros rózsák kábán ágaskodtak,
és fojtó lugast fontak az asszony ágya fölé,
majd sziromesőt küldtek a redőtlen homlokra,
az ivoar keblekre, az alvó kezekre
és a félig nyitott sima szájra.
Hullt, hullt a sok titkos, nem látott szirom,
a vágyas, perzselős szirom-izenet,
egyre hullt az ernyedt, elhagyott asszonyra.
Minden zizegő sziromlevélnek
azonos volt a csókja a fehér homlokon:
„A rózsák meghalnak, de a vágyak élnek,
és eljönnek érted, messzi asszonyom!”

BÁRKAÚT AZ ÉJSZAKÁBAN

Hova vezet e holdas út?
Kartágóba avagy Cyprus szigetére?
A hold vakító cserepei hűsen hintáznak
a hullámok ölében, asszonyom.
És messze, messze húz az ezüst ösvény
a végtelen tengermezőn.
Óreg, nyöszörgős hangszert pengetek
és ó-provancal nótát dúdolólok,
la-la, la-la, pastorela. . .
Elveszítjük az időt, asszonyom,
és a szélességi fokot is.

Amott azonban a tenger pereméjén
egy kéz nyúl fel. Gigászi istenkéz,
mint átkos felhő, mint rettentő pók,
mely egyre nagyobb lesz, és egyre közelebb jön.
Evezzünk! Siessünk! Rajta! Tovább!
Az óriás kéz, az örök hatalom
bele akar tépni gitárom húrjaiba,
szét akarja törni öreg hangszerem,
de én nem engedem, és szívemre szorítom.

Hát sohasem szabad egyedül lenni? –
kérdzem félve és könyörgőn –
sohasem szabad egyedül lenni
dallal, csókkal, ködruhás álmokkal,
a végtelennel és a csillagokkal?

Halkan sietve siklik a bárka,
gyáván evezünk, néma az ajkunk,
és ismét visszatérünk oda, ahonnan kiindultunk.

CSEND A VÍZ FELETT

Hogy hallgatnak a hullák s a halak,
a rekedt sikolyok, a riadt fuldoklások,
a nappal sistergős, túlkölös, lubickolós zúrjei!
Hogy hallgatnak a leszédült lepkék, az öngyilkosok,
a tört szárnyú madarak, a lobogós, rikoltós rakéták!

A tükör a jelen, melyben ájult sóhajok,
néma csillagok, nesztelen baglyok nézik magukat.
Amott a hídnál két zöld szem, melynek fénye
belehull a vízbe és széttörik a kurta redőket.
Valahol halkan tamburát penget
egy bús hajós,
és Bécsről vagy Giurgiuról álmodik,
ahol ízes asszonyi csókot kapott egykoron.

Csitt! Ófelsége nem túri a lármát,
a durva szót, a goromba redőket.
Ófelsége hatalmas és föltétlen ura
a folyam feletti éjszakának.
A titkok és múltak felett hűs tükör folydogál,
a Csend-császár ideges zöld szemekkel kutat az éjszakában.
Csitt!

A víz meghunyászkodva kullog tovább,
viszi a tegnapot, a tegnapunkat,
az arcunkat, a mosolyunkat, és senki,
de senki sem mer sírni a gyászmenetben.
A tükör a jelent mutatja néma fényel és fájdalommal,
az éjszakát, Csend-császár gőgös arcát és hatalmát.

Én titokban lesem és várom a csodát.
Hátha egy lehulló meteor
riadós, rikoltós sistergéssel
szétragadja a Császár sötét, végtelen arcát,
halottá sápasztja a zöld szemeket, és
millió lángoló darabra töri a folyam gyáva tükör-takaróját.

Hátha egy pillanatra a villámló féynél
meglátnám a titkot, a tegnapot,
merülő múltam és életem,
melyet mint elszakadt virágláncot
tovasodor az ár
az Idő-tenger távoli temetőjébe.

ŐSZIRÓZSÁK A FŰTŐ KEZÉBEN

Nyirkos, maszatos őszi reggel,
unalom, rosszkedv, ragadós pára
lóg a szürke bácskai levegőben.
Rekedten füttyül a vicinális, a füstje keserű,
mint vágyó, váró lelkek lemondása.
Az öreg, nyűtt mozdony vizet iszik
piszkos, pöffedt, vén paraszt módjára,
és a fűtő, ez a rongyos Belzebub
szenet hány a sárga tűzre.

Azután olajos, fekete kezével
a sápadt őszirózsák felé nyúl,
melyek ájultan hevernek a szénrakáson,
mint pokolba hullott hűvös angyalok.
– Hogy jutottatok a szénrakásra? –
kérdi a sok, fekete maszat,
a köhögős füst, a ragadós olaj,
a csúnya, ólmos, őszi reggel.

A fűtő semmit sem kérdez, hanem
mocskos kezébe veszi az ájult szirmokat.
Darabos kézzel forgatja őket,
s valami furcsa érzés muzsikál most benne:
a szépnek vékony, halódó dallama,
mely halkán tovasiklik a füstben,
nyirkos mocsokban, bácskai sár fölött.

De éjjel, mikor dohos, bűzös vackára hull,
és izzadt-szurtosan horkol a reggeli vonatig,
kiterebélyesedik a rózsák halovány dallama
mint százsínű, százsípú boldog orgona:
tisztá fehér asszonnyal szeretkezik,
illatos fürdők habos asszonyával,
akit egyszer a moziban látott.
Most övé a filmek vágyott asszonya,
most remegve fekszik mocskos karján,
ragadós, redves, olajos kezén,
mint egy sápadt, elalélt őszirózsza.

UGART KELL TÖRÜNÜNK

Csuka Zoltánnak

Ugart kell törnünk, makacs, gazos ugart
csontos, kemény, közönyös kérget,
mely alatt halottá hülve hever
a Lelkiismeret.

Ugart kell törnünk feszülő inakkal,
gyöngyöző homlokkal, lankadatlan szívvel
és hittel, mely elcsuklik, de százszor is felkel.

Nem járt itt ekével soha senki fia,
nem nótázott erre se gazda, se béres,
nekünk kell először feltörni az ugart,
barázdákat vágni, nemes magot vetni,
dalolva szántani és a dalt elvetni,
a vágyat elvetni, a hitet elvetni
és soha nem pihenni.

Tudjuk: kemény s végtelen az ugar
és végtelen a magvető munkája.
Tudjuk: nem langyos számokkal játszunk,
melyek vígan sokasodnak üzleti könyvekben.

Szegényes az ekénk, hat ökrünk, az sincsen,
üres a tarisznyánk, s messze még az este,
és holnap-pogácsánk csak a dalos kedvünk.
Azt is tudjuk, hogy mi aratni nem fogunk,
mi csak ugart törünk, mert ugart kell törnünk
szegényes ekével, üres tarisznyával,
átokkal és hittel, holnapok vágyával,
kínnal, kedvvel, gúnnyal, gonosz szelek ellen. . .

De ugart kell törnünk, és mi ugart törünk.

ÉVA A PARADICSOMBAN

A lángpiros virágok világítanak az alkonyban,
a rigók szerelmes jójcákát mondanak,
fekete háttér: fűszeres fenyvesek,
és remeg a nyírfák mosolygós zöldje.
Mennyi virág! Skarlát- vagy ametisztlámpások,

kis sárga lampionok, tigrisszemű szirmok,
tejszínú ámpolnák, nefelejcs-sóhajok kelyhekbe zárva,
rubincsepek s izzó smaragdos levelek.
Zene táncol fel a selymes levegőben
a tarkán izzó szírom-parázs fölött,
könnyen, kedvesen, mint nyurga gyermek,
ki holnap már asszony lesz szép, szende mosollyal.

Szókén és hűvösen járkálsz a tüzes szirmok,
a csókos rigófütty, a pajkos muzsika között.
Nincs alma a kezekben, s az Évák örömlányos
vágyszikrái is hiányzanak nagy, szürke szemedből.
Magosan és hunyt szemekkel állsz meg
Érosz füledt, parázsló paradicsomában,
mint gógós márvány Róma alkonyában.
– Ki vagy? – kérdezik a rigók s a virágparazsak –
Furcsa vagy, erre még nem járt a fajtád!
És minden lobogva lánghol, muzsikál
a különös, újlelkű Éva körül.

Szitál az est, Pszühe útnak indul,
hogy meglátogassa Eroszt, örök szerelmét.
De mielőtt felolvadna a buja setétben,
halványkék fényt szór lecsukott szemedre,
a te tiszta, magos, márványos homlokodra.

Baden

AZ OLIMPOSZ ALATT

Mint csoda, olyan vagy:
hatalmas, hideg,
parancsoló és dermesztő.
Fanyar, poros, ásítós múzeumok után
ki hitte volna,
hogy ilyen ijesztő az istenek tanyája?

Ember sose járja ormod,
csak a holdfény hull fehér fejedre,
és a nap koszorút fon köréje
(Héliosz szereti gyermekeit),
de ember nem járhatja ormod,
félelmetes istenhegy.

Kicsiny vagyok, és ijedten nézem
 messzi, magas csúcsod,
 mint bámész attikai pásztor,
 akit káprázatos oreádok látogattak meg
 lázas, eszelős álmában
 ezer esztendővel ezelőtt.

Bevallom: eddig pogány voltam,
 a könyvekben holt Zeuszról olvastam,
 és a sisakos Athéné unalmas emléke volt
 gödhös görög óráimnak.
 De most érzem, hogy éltek,
 tökéletesek vagytok,
 ti bozontos márványistenek,
 most érzem szépséges, végtelen erőd,
 Zeusz,
 és most didergek zárt és örökkön élő
 szépséged előtt Afrodité,
 Héra meg Niké Ápterosz.

Kicsiny és hívó lettem előtted,
 óriás Olimposz.
 Fejem íme, lehajlik, mint bűnös zarándoké
 a szent kapu előtt.
 Hiszek benned, és várom szép, bölcs haragod
 Zeusz,
 s ezért letérdelek előtted,
 alattad,
 az Olimposz tövében.

Tempe völgye

BÁCSKAI ÉJJEL

Szabályos sorokban zsendül a vetés,
 a józanság egyeneseket húz,
 az önzés határköveket állít,
 és megbízható lakatot tesz a magtárra.
 Minden oly hasznos, minden oly józan,
 nagy értéke van a trágyának,
 a késnyelők és komédiások
 félve, idegenül kullognak e tájon,
 és alázatosan köszönnek
 a füstölgő trágyaszekereknek.

Minden oly hasznos, minden józan,
a szépség apró angyalkáit éppúgy
kiűzik a hurkaszagú házakból,
mint az éhes, lázas, riadt szemű
koldusokat.
Éjjel pöffedt hasak horkolnak e tájon
az álom pilléi senkit sem visznek
smaragdos, rubintos óperenciákba.

Nem kérdem, szabad-e, helyes-e,
józan, hizlalós, értelmes dolog-e
álmodni bércekről, búzáatlan sziklákról,
sasokról, fényekről, Párizsról, világról,
csodáról, mákonyról, szent, jó asszonyokról. . .
Éjjel van, horkol a dagadt disznóhizlaló,
a százláncos gazda gutaütötten emészti
az esti vinkót meg a paprikást,
mialatt én spanyolul tanulok,
Hölderlint vagy Rimbaud-t forгатom bűvölnen,
Van Gogh lángoló vonalait ámulom
vagy Nietzsche megejtő mélységeibe szédülök
sápadtan, lázasan, szikkadt szemekkel.
De aztán hirtelen kibúvok a könyvek
magos és biztos bástyája közül,
ki az ólszagú éjszakába!
Kapzsi, otromba ebek csaholnak utánam,
de én már kint járok a vetések közt
gonosz mosollyal, mint a kazalgyújtogató.
Alattomosan kuncorgok,
káröröm bugyborékol bensőmben,
mert most ültetem el a téboly
mákonyos, magtalan, tündérszép
virágait
a hasznos, trágyás, egyenes
bácskai barázdákba.

CSODÁLKOZÓ SÓHAJ AZ IDEGENHEZ

Szeretni szeretnék,
hatalmas Idegen,
barátságban szeretnék élni veled,
mint repkény, mely óriás
tölgyre kúszik.

Szeretni szeretnék,
 és bizalmasod szeretnék lenni,
 hogy megértsem munkád, játékod, szeszélyed,
 és szeretném, ha érezném
 a jószág megbocsájtó melegét benned.
 Ó, ha testvéremnek tudnálak,
 milyen könnyű volna!

De jaj! te elviszed hitem és múltam,
 apámat, kis húgom, meleg tenyerű
 jó barátom,
 elcsened álmaimat, ifjúságom
 ritka, rejtett, tiszavirágos mosolygásom
 elviszed, ami szép, ami drága,
 ami meleg, ami vigaszos,
 és pucéran, társtalanul hagysz
 az évek kopasz, hűvösödő őszében.

Nem értelek. Ozirisz, hatalmas úr,
 borzongva látom szívtelen szeszélyed,
 kegyetlen munkád, fenséged, halhatatlanságod.
 Megdöbbenek örök és végtelen
 hatalmadtól!
 Csodállak, féllek, ámullak, tisztellek,
 de nem tudlak, nem tudlak szeretni!
 Idegen maradsz, gőgös úr maradsz,
 és én örökre ámulós rabszolgád maradok.

1929

TE VAGY A LEGKEGYETLENEBB: IDŐ

Szeretek hanyatt feküdni a nyári éjjel ölében, és elámulni, elborzadni a hártalan csillagmezőn.

– Tovább kell menni!

Könyvek lapján elidőzni, eltűnődni a szavak csodálatos muzsikáján és a gondolatok örvényét nézni elbűvölten.

– Tovább kell menni!

Kedvesem szeme tükrében keresni magam, és elpihenni a mámor puha, ölelős karjai között.

– Tovább kell menni!

A halottak sápadt arcára visszanézni, és szürke fényképeket csodálni édesen, szomorúan.

– Tovább kell menni!

Szunnyadó Csipkerózsikákat felkelteni a zongorából, és a billentyűkön fejteni tétova kezem.

– Tovább kell menni!

Egy olasz este megállítani a Nagy Mutatót: zúgna a tenger, lihegnének a szegfűk, és enyém lenne az élet. . .

A Nagy Mutató azonban tovább megy, és továbbsöpör bennünket: embereket, életeket, szegfűket és emlékeket, csókokat és csillagokat. Nincs ötperces vágy-állomás, áhítatos jelen-áldozás, sohasem lehet időt csenni, sohasem lehet megpihenni!

– Tovább kell menni!

KAKAS AZ ESŐBEN

Eltévedt volna? Hol van a hazája?
 Vagy különös oka van, hogy búsan, betegen s egyedül
 álljon az esőben, mely veri, mint az átok?
 Megadással, könnyes türelemmel áll
 a falusi utca híg levű sarában,
 behúzott nyakkal gubbaszt, didereg
 és lehunyja lázas, vizes szemét,
 szederjes tarajáról, ázott, mállott tollairól pedig
 csepeg, csurog a víz meg
 a szomorúság.
 Ó, hajnal hírnöke, hol van a peckes lépés,
 a büszke nyak, a tollak ünnepi fénye?
 Hol van országod, trónusod, hódoló háremed?

Gémberedetten áll, s talán éppen
 ragyogó, királyi múltakról álmodik,
 mikor parancsoló szavára vérvörös isteni tányér
 emelkedett a pajta fölé. . .
 Fölveti fejét, a szeme könnyes,
 és kurta krákogás csuklik fel ráspolyos torkából.
 A rekedt, beteg, panaszos csuklásra senki sem figyel,
 cselédei nem szaladnak feléje buja alázattal,
 a nagy, fényes és forró tányér sem izzik át
 az ólmos ködburán, mely e ragadós, mocskos tájra borult.
 Mindössze egy kis paraszt hajít röhögve
 törött, sáros cserepet feléje.
 De ő nem mozdul, szemét lehunyja,

s árván, megható megadással
 álmodik, ázik, gubbaszt, melázik
 az átkos, fénytelen bácskai sárban.

ADDIO

Estére elvisz a vonat
 északra, messze, borús ég alá,
 és én felmegyek Pincius hegyére,
 hogy búcsút intsek a múltba nyargaló
 szép olasz napok seregének.

Száll a füstnek finom fátyla,
 száll az est és száll az emlék.
 Minden elmegy. Ki emlékszik ma már
 a finom Lucullusra, aki innen ámulta
 az alkonyt, amint a Tiberis tükrébe sápad?
 És ki látta az én ámulásom,
 az én Szigetem szerelmes szépségeit?
 Ki látja, hogy a tovairamlott napok
 felgereblyézték a lelkelem,
 és új magokat szórtak belé?

Az életünket magunkba zárjuk,
 mint tüdőbajos az áruló köhögést.
 Emlékdobozunk kulcsát magunkkal visszük
 mindenhová.
 Az érzelmes olasz dalokat,
 az Etna fehér fennségét,
 a portások és pincérek arcát,
 az útitársak hangját és nyakkendőjét,
 kedvesünk mosolyát, a szamarak bús bőgését,
 a mimózák kábító didergését
 gondosan becsomagoljuk,
 és nem mutatjuk meg a vámnál,
 sőt: nem mutatjuk meg senkinek.

Mégis: Árva vagyok.

A szép napok hajóra szállnak
 ott messze az azúros estben,
 és én nagyon szegény maradok
 a lanyhán hulló borulatban.

A gályák elvisznek sok-sok kincset,
s már mennek is a messzi ködbe,
velük úszik egy élet-ünnep,
melyet a múlás fátyla főd be.

Búcsúm fájdalmát és szépségét
csak én érzem e sok víg ámuló közül,
és csak én értem át a szó sajátos sajgását,
mikor lehunyt szemmel, torzult ajakkal
kimondom:
Addio. . .

Róma

A TEGNAP ELVESZTÉSE

Állva szürcsölöm az espressót,
mellettem egy apa beszél, hogy fiát délután
a kórházba vitte. Két legény röhögve
egy ötlírás nőről mesél.

Kint vastag, puha este zajlik,
a cinemák előtt izzó fénykoszorú
és riadt, lángoló plakátok.
Lefizetem a hatvan centit, és
behullok az emberárba,
mint messziről jött esőcsepp a folyó vizébe.
Lelkem szétfolyik a puha estben,
múltam kontúrja elmosódik:
honnan jöttem? Ki vagyok tulajdonképpen?

Színész talán, aki a nagyszerű kulisszák között
elfelejti a komédiát?

Vagy igaz élet ez, amit most élek és érzek
a nagy Tegnap nélkül?

Nem itt születtem? Nem ide tartozom?

De hol van hát a Tegnap-út?

„Ora! Recentissime!” üvölti az újságárus,
és én mohón vásárlom az esti lapot.

A zúrló tömegben élek teljesen.

De miért érdekel a sok idegen hír,
miért akarok átérezni minden szót

és mozdulatot?
 Miért veszítem el a múltam és otthonom
 hangjait?
 Hol van a Tegnapiom, és hol van az út,
 amelyen idejöttem?
 Miért élek egy más életet, és miért hagytam el
 a régit, amely meghatóan öleli fonnyadt karjaival
 tűnő, türelmes éveimet?
 Ahaszvérvagyok talán vagy
 hollandi hajós?

– Hol vagyok otthon? – kérdem magamtól olaszul,
 és döbbenetesen megállok a kérdőjel előtt.
 Majd elsodor a zaj s az élet,
 és a sarkon pontos palermói polgár módjára
 figyelemmel elolvasom
 az ebzárlatról szóló rendeletet.

Palermo

TESTVÉRI KÖSZÖNTŐ

Domizio Torrigianinak

Az estnek könnyes, ibolyás kódében
 ott púposodnak a Lipari-szigetek.
 Kinyújtom karom, és kiáltom:
 – Testvér! Veled vagyok!

Mily kurta a karom s mily végtelen a tenger!
 Mily gyenge a karom s mily erős a ma!
 És mi mind, akik a Tiéd vagyunk,
 gyengék vagyunk, mint békés pálmaág,
 mellyel harcot víni nem lehet.
 Nincs fegyver, harag, hatalom a kezünkben,
 s ezért nem adhatjuk Neked vissza
 a munkát meg a szabadságot.

Gyengék vagyunk, de erős az Eszme,
 kicsinyek vagyunk, de hitünk nagy,
 mert tudjuk, hogy eljön a Fény, a Béke,
 mert a Jóság mindennél nagyobb.

És vajon Te ott a sómarta sziklán
a tompa, társtalan estben
látod-e a Feléd csillogó láncszemek
hűséges tekintetét?
És hiszed-e – de hiszen hinned kell –
hogy Kelet felől egyszer majd szelíden, szeretettel
felsóhajt ismét a Világosság,
és aranyos fénybe fürdetsi fáradt, kínzott,
nagy, nagy, nagy
lelkedet?

Milazzo

TAVASZ A HOSSZÚ TÉL UTÁN

Tűzpiros virág lánghol az oszlopokon,
mimózák remegnek, szegfűk lihegnek,
violák csókolódnak körülöttem:
Oly duzzadt, gazdag, illatos az élet,
annyi virág és annyi fény!

De én kopár és sötét lélekkel ülök,
amíg nem jönnek a puha, hosszú ujjak,
és le nem hantolják a komor, keserű napok kérégtét,
félre nem simítják elfonnyadt sóhajok avarát,
ellobogott vágyak hamuját,
és meg nem mutatják bennem a tavaszt,
a sápadtan csengettyűző virágokat,
a nagy boldog rétet, amelyen úgy nyújtózkodik
a napsugár,
mint lomhán ébredő hetéra
normann királyok ágyában.

Taormina

1930

NOSZTALGIA

Látod ott azt a kis felhősóhajt?
A nap bíbora rózsaszínre festi:
ott van Toscana.
Ott ibolyás köd olvad szét a völgyben,
felmered a Dómnak kékes kupolája,
és a Palazzo Vecchio karcsú tornya
egyre közelebb jön a selymes révületben.
Egy autó száguld harsanó fénykévékkel
Fiesole felől a város felé.
Az autó száguld, a sebességmérő
a hetvenet is meghaladja.
Aki benne ülnek, célhoz érnek,
pár perc múlva a szállodában lesznek,
a szállodában lesznek, és így beszélnek:
„Gyönyörű volt a katedrális meg Fra Angelico!”
A Város felőlti esti selymét,
sok hívogató villanygyöngyét,
az Arno pedig sötéten kullog, mint véres álm.
Idegesen piheg az este. Nem tudom, az emlék
vagy tán a valóznak útját járom?

Egyszerre sirály száll fel a sziklák közül,
majd mintha messze útra kelne,
magosan húz a messzét lomhán szelve
Nyugat felé, a bíbor sóhajtás felé,
Toscana felé. . .

Io non posso raggiungere l'ardente desiderio!
– kiáltom hirtelen felrettenve.
A felhő pírja olvad, bágyad, és sirályom aléltan,
csüggedt szárnyakkal hull be a tengerbe.

Szplit

VEREBEK AZ ORGONÁN

Az orgona leveleit lerágták a kőrishogarak,
most bágyadt szeméremmel áll az udvarban a kopasztott
török bokor,
mint pucér, sorvadtt gyermek az orvos előtt.
A május már messze jár, a szerelemre sem gondol senki.
Szárász a július, por üli a lankadt bácskai tájat,
az orgona aszottan tesped a tüzes serpenyőben.

Most néhány veréb repül kopasz ágaira,
poros, görnyedt, kókadtt verebek.
Nem beszélnek, merev-csüggedten néznek,
mint a halálraítéltek.
Kábák a forró, fülledtt júliustól,
a fojtó, nyomasztó por-dunna alatt,
s tán már repülni sem tudnak,
a vad tikkadás lenyomja ájult szárnyukat.
Vajon tudna-e álmodni még
ez a néhány csukott csőrű veréb?
Vagy oly szegények lennének a poros madarak
a kopasz török bodzán,
ebben a forró, esőtlen júliusban,
mintha álmuk se lenne már,
mintha lelkük ványadt hajtásait
lerágták volna a kőrisek,
s leperzselte volna a kegyetlen nyár?
Hát álmuk is lehervadt már? . . .
A néma, kába madarak
a halálra gondolnak konokul,
mely mint óriász, légtelen harang
fojtogatósan reájuk borul.

FÜLEMET RÁNYOMOM A FÖLDRE

Tikkadt nyári éj, milliárd csillag
hunyorog s dermeszti a vért bennem.
Egy kis gyöpön fekszem, körülöttem
sok ezer hold a paraszti munkát
zengi, éli, érleli a csendben.
Messze van a falu, messze minden:
ember, szerelem, gyűlölet, élet.
Itt-ott messzi szállások felül

ugatás bugyog fel, majd elül. . .
 Éjjel. Bácska. Csak én heverészek
 fáradt földek tikkadt kebelén.
 Csak én.
 Piheg a föld. Hallgatózom. Hátha
 valahol szekér jön messze, messze?
 Fülemlányomom a földre, mintha
 gyermek volnék, ki lihegő lovast
 vár az alvó földben hangot lesve. . .

Éjfél. Egyedül virrasztok néhány
 kónok komondorral. Lesem, mi jön?
 Titkok húznak át a lohadt levegőn. . .
 Zord zűrök szitálnak, mintha esne. . .
 Valaki nyöszörög halkan esdve,
 mintha valaki messze könyörögne:
 „Ne bántsál! Ne bántsál!” Most hirtelen
 robban valami. Talán egy gránát.
 Csend, majd vad sikoltás. „Jézus! Jézus!”
 „Segítség!” Motor berreg. „Balra át!”
 A messi zaj erőre kap.
 Recsegés, rikoltás. Egy szónok beszélne:
 „Testvérek! Testvérek! . . .” Értetni nem lehet.
 „Adjatok kenyeret! Adjatok életet!”
 „Egy maszkot adjatok!” Zuhanó robajok,
 sístergő morajlás, fegyver sívít egyre.
 Kattogás, kopogás. „Pusztuljon az élet!”
 Pokoli már a zaj, itt a végítélet.
 Bombák robbannak fel. „Jó anyám, megölnek!”
 Házak dőlnek össze. „Meghalok! Meghalok!”
 Ropognak, zuhannak tornyok és templomok.
 Fároszok hullanak, kereszték hullanak.
 Nagyszerű halál!
 Állatok vonítanak, emberek hörögnek,
 csecsemők visítanak, minden ajkon átok.
 Paloták recsegnek, bilincsek és rácsok
 csörögnek lihegve. „Halott az anyátok!”
 Ó, hova szédültünk!
 Hol van most az ember? Hol van az istenünk?
 Minden összeomlik, dübörög a messze,
 megborzong a föld is, mintha lábba esne. . .

Ki hallja ilyenkor néma földek szívét?

Tikkadt, nyári éjjel, sok millió csillag
hunyorog rám messzi, félelmetes fénnyel.
Én fekszem csak ébren fáradt földek tikkadt
kebelén. Ugyan ki másnak lenne gondja,
hogy fülét a bácskai rónák és lázálmos idők
mélyen lent pihegő nagy szívére nyomja?

Sztári Szivac

1931

SZÉLMALOMHARC

Los poetas son todos insensatos
Anon de Montoro

Gyerünk hát, harcra! Rajta! rajta!
Ily hízott malmot vajh' ki látott?
Híszén ez alszik, folyton hortyog,
Nem tudja, mi a harc és átok.
A vitorlák is állnak régen,
Mereven állnak, mint a holtak,
Az idő, élet nekik semmi.
Sohasem lesznek, mindig voltak.
Hát döfj belé! Sohase sajnáld!
Hátha megindul lomha szárnya,
Híszén még él, mint téli medve,
És idehallszik hortyogása.
Törjünk rá gyorsan! Döfjük! Szúrjuk!
Mindannyian egyforma hévvel
Talán egyszer mégis felébred,
És elmúlik a hosszú éjjel.
A szélmalomnak telt a gyomra,
Szívét hiába is keressük.
Pulyán s meredten ül és alszik,
Hiába döfjük és sebezzük.
Szégyellj magad, te lomha medve!
Te tespedő lelkiismeret!
Hát nem halod az énekünket,
Mely panasz, vágy és szeretet?
A Don Quijoték énekelnek,

Szent hit ragyog a harci kincsen,
 De szélalmunknak nincsen füle,
 A szélmalomnak szíve sincsen.
 Hát nem érzed a szél nyögését,
 Az élet ezer új keresztjét,
 Hogy forog minden körülötted?
 S te alva vársz reggelt meg estét.
 A Don Quijoték énekelnek,
 hangjukban zeng a hit s az élet.
 A szélmalom azonban alszik,
 Mint átkozott turáni lélek.
 – Mi lesz a vége? Érdemes-e?
 – Ne csüggedj, és ezt sose kérdjed!
 A Don Quijoték énekelnek.
 S bíznak, hogy a közöny fölélbred.

LEVÉL A KEDVESHEZ KÉSŐ ÉJJEL

Nem tudok írni, bocsáss meg nekem.
 A fejem zúg, helyemet nem lelem,
 felcsavarom a rádiót, újságot lapozok,
 az asztalon új könyvek, felvágatlanok. . .
 Hiába! nincs már ideg és idő,
 könyvben, pohárban nincs feledtető.
 Néhány sort kopogok le az írógépen,
 őszinte akarok lenni mindenképpen,
 szavaim azonban hazugul hangzanak.
 Széttépem a papírt. Mint a vak,
 aki idegen világba került, botját elvesztve,
 tétován tapogat, a levegőt reszketve
 fogdossa. Hova megyek? Hova megyünk?
 Világos választ ki adna nekünk?
 Ötvenmillió a munkátlanok száma,
 és mind többen lesznek. Hiába.
 Milyen szép lenne, ha csak mi ketten
 lennénk egymásnak: élet, vágy, cél s egyetlen
 probléma. Ha tiszta ég simulna ránk,
 mint ragyogó selyemsátor. S katáng
 meg kakukkfű pihegne a lábunk alatt.
 Ha tiszta lenne a láthatár, s falat
 nem látnánk sehol. Oh, sápadt kezű kedves,
 ne haragudj, de erről álmodni üres
 buborék-játék. Hallod, mit mond a rádió?

A munkátlanok száma ma ötvenmillió.
Halál, materializmus, gázbomba,
Hitler, Al Capone, földrengés, India. ...
Fáradt vagyok, aludni kéne már,
az álomban nincs talaj és határ.
Bután horkolni! S ha felnyitnám szemem,
megpillantanám egy riadt reggelen,
mint úszó, hívó messi délibábot,
az igaz embert s az igazabb világot.

HINDUSZTÁNI TÁNCOSNŐ

Mint ijedt gyík rebben ide-oda,
kezét védőpajzs módjára maga elé tartja,
féli a bábész, fehér tömeget,
amely okker testét úgy bámulja,
mint vadállat sörényét.
Karja sietve mozog és kígyó módra görbül,
mintha Visnu száz karja mozogna,
és tekintete lassan biztosabb lesz.

Már nincs is itt a párizsi fabódében,
kandi fehér arcok gonosz fintorában.
Kígyókarjai titkos falakat húztak,
s most már pálmás Keleten táncol,
szeme messze réved, tikkadt ind tájakat lát,
talán Siva borzalmas arca vigyorog rá.
Ki hallja most a rokkant zongorát?
A póre test nem érzi a párizsi őszt,
a kábulat puha selyemfüggönyöket húz
a hindusztáni táncosnő köré.

Egyszerre ájultan földre hull,
mint nyilat kapott aranymadár.
Taps, röhej és olcsó tréfa
zúg lent durván és veszettül,
de a révület szent, szivárványos selymén
semmi se hatol keresztül.

ON REVIENT TOUJOURS

Egy pillanat volt az egész:
 lassan felfelé mentem a Métróból,
 és kint a Place Pigalle zúrós zaja úgy duruzsolt,
 mint régi, kedves társaság meleg hangzavara,
 mikor az ismerős ház előszobájába lépünk.
 Igen, hát ismét itt vagyok,
 fények, emlékek, vágyak és varázsak
 édes és illatos tenyerében.
 De csak most, ebben a felfénylő pillanatban
 eszméltem rá a valóságra,
 Párizsra, a beteljesült életre,
 elcsukló bácskai vágyak csodás megvalósítására.
 Vidámabban lépem a lépcsőt, s mikor kint vagyok
 a párás párizsi délutánban, zakatoló szívvel érzem,
 mint ölel át a régi kedves vágyott karja,
 mint szorít magához szívós szerelemmel,
 hogy lélegzetem is elakad.
 – Igen, én hűen visszatértem!

1932

EZÜST TULIPÁN

Valahol a magyar mesének
 smaragdos selymes mezején,
 százzsínben szikrázó napfényben
 elém villant egy lenge lény.
 A tünde lény ekképpen szóla:
 „Milyen volt az utad? Nehéz?”
 Szemében bús fények csillogtak,
 s haja aranylott, mint a méz.
 Intettem, és ő így folytatta:
 „Tovább kell menned, még tovább,
 de utadra virágot adok,
 s e virág néked lángot ád.
 Lángot, erőt, vigaszt s világot,
 hogy mindig tudjad, merre menj.”
 Mentem tovább, elmúlt az álom,

Az út nehéz, sötét a menny,
az éjszaka öröknek látszik,
és végtelennek az ugar,
de virágom egyre világít,
s utat mutat, mint égi kar.
Nézem a szirmok fényvarázsát,
a tulipánra hajolok,
s most értem csak a bűvös rejtélyt:
a szirmok közt egy szív dobog!
Egy szív dobog! Egy szív ragyog!

1933

ÁKÁCOK AZ ŐSZBEN

Állnak az ákácok bús, bácskai őszben
kopaszul, szegényen s türelmesen állnak,
szél rázza fejüket, fejsze csap húsukba.
Nincsen épp jó sora az ákácifáknak.

Állnak csendben, árván a csatorna mentén,
állnak szerteszórva a Tisza vidékén,
ákác-bánatokról sír zörgő harasztjuk. . .
Fanyar ákácfüstöt fúj a zsellér kémény.

Tölgybe, cserbe, hársba villám csap le néha,
de az erdei fa már tündért is látott!
Ti csak sivár síkot s sáros embert láttok,
aki tépi, töri az árva akácot.

Vártok valamire, bús, árva akácok?
Álmodtok-e néha nagy, zúgó erdőről?
Vagy belenyugodtok a mostoha sorsba,
s nem törődtek véle, a holnap mit örül?

Mennyi árva akác áll a nagyvilágban. . .
Nagy testvéri vággyal gondoltok-e rájok?
Rosszabb, jobb-e sorsuk, milyen az ősz arra?
Tépi őket ott is ember, vihar, átok?

Ne nyögjeteK, tarlott bácskai ákácok,
sáros világtoknak ha nincs fénye, pírja,
lesz azonban ünnep, lesz még egyszer május,
s a sok ákácillat összeborul sírva.

FELHŐK

Elnézem, mint úsznak, eveznek gőgösen a végtelen azúrban. Az egyik talán a holland partok felett verődött össze, talán Amszterdám csatornáí felett, a másik talán a finn tavakban pillantotta meg először habos alakját. Most dél felé húznak, mint régi vikinggályák is elkószálnak a Földközi tenger öblei felé, s tarkává varázsolják Szicília, Malta, Ciprus egét. Az országhatárokkal nem törődnek, a sorompók, az egyenruhák éppúgy nem érdeklik őket, mint a városok és a nyüzsgő terek, ők magasan járnak, s talán tudomásul sem veszik, hogy az alattuk vergődő sárgolyón harcol, sikong, álmodik, felgyúl és ellobban az élet.

Ó, milyen tiszták vagytok, s milyen gőgösek vagytok, milyen szabadok és milyen örökkévalók a formák születésében, halálában, a szétfoslásban és a tömörülésben! Egy morzsa salak, egy porszem sincs harmattesteteken, tiszták vagytok, mint az angyalok lelke. Ember hiába repül föl közétek: hamarosan ismét le hull a földre, a sárba, az élet meleg mocsokjába.

Nézlek benneteket, foszló, veszteglő alakokat. Órákig elbámulom az örökké változó játékot. Most egy szomorú leányfej dől hátra, de íme, a haja leválik, apró pihékbe foszlik, s a fej olyan lesz, mint habzó pezsgős pohár. Nem messze háromcsúcsú hatalmas havas hegylánc úszik, amott pedig egy nagyszakállú agastyán hunyorít a bal szemével, azután szétnyílik az arca, mintha lobogós pofaszakála nőtt volna. Fehér lombú fákat is látok ott, alattuk talán bárányok barangolnak a kékítő színű mezőn. Ó, hogy vágyódom utánatok, ti játékos, főlényes elérhetetlenségek! – Lehunyom a szemem.

Sötét szobában járok, és gyertyavilág mellett egy könyvet keresek a polcon. Végre megtaláltam. Sárga, ódon kiadás. Bologna 1633. Fioretti – áll a címlapon, és én szívemhez szorítom a könyvet. Lassan kimegyek a kertbe, letörök egy szál liliomot, a Fioretit az imazsámolyra teszem, és kezemben a liliummal olvasom a nagy szent életét. A nap szelíden szórja fényét, madarak csicseregnek, és rászállnak a feszület karjára.

– Mehetünk! – szólal meg valaki mögöttem, és megérintette a vállamat. A lilium kihull a kezemből. Megyek, bandukolok az idegen után kapaszkodó utakon, fekete erdőségeken keresztül. Fejem elkókad, lélegzetem egyre szaporább. Végre itt állunk a csúcson Isten előtt.

– Mít akarsz? – kérdezte az Úr kissé türelmetlenül, és arra kényszerített, hogy fehér arcába nézzek.

– Felhő szeretnék lenni – mondtam gyorsan.

Az Úr a tekintetével végigsimította lelkemet.

– Jó. Ha teljesen tiszta vagy, ha nincs benned egy szem salak se. . .

– Tiszta vagyok – mondtam mély meggyőződéssel. – Minden földi mocsoktól megtisztultam. Azt hiszem, jó felhő lenne belőlem.

Az Úr rám pillantott, és máris ott úsztam a végtelen azúrban. Szabadon! Könnyen! Tisztán! Gőgösen! Hűvösen! Fölényesen! Minden földiségtől megszabadultan! Lent kavargott a sár, a sóhaj, a gyűlölet, a fájdalom, a harc, a hit és az ostobaság. Nagyon magosan jártam. A nap vakító kék fénye szikrázott a hűvös magasságban. Milyen tiszta vagyok, ó, milyen kábítóan tiszta!

Egy karcsú felhőhúgocska úszott el mellettem.

– Nem érzed a porszemet? – kérdeztem elfulladva, s máris éreztem, hogy mázsás súlyok kapaszkodnak felhőtestembe.

– A porszem! – dörgött egy borzalmas hang, és a felhők megremegetek.

– A porszem! – sikoltozott a nap ezernyi kék lángú szikrája.

Hát mégsem voltam tiszta? Nem tudtam lerázni magamról minden földi mocskot?

Éreztem, hogy zuhanok. A porszem oly súlyos volt, mintha egy tonna ólom lett volna.

– Mit jelent ez a porszem? Honnan jött ez a porszem? Ó, hát miért nem lehetek tiszta minden földiségtől? Hiszen én tiszta akartam lenni, tökéletesen tiszta!

Senki sem hallotta panaszos hangomat. A porszem kegyetlenül húzott, és én zuhantam, egyre gyorsabban, zuhantam vissza a sárba, a mocsokba, az életbe, a fájdalomba.

1934

KÄTHE EMLÉKKÖNYVÉBE

Olyan meghatóan szép s meghatóan felesleges
megőrizni a múltat,
összesöpörni az elhullott tegnapi-szirmokat:
arcokat, mosolyokat, feslett lapokat,
elnyargalt őszöket, bágyadt írásokat, névtelen neveket,
egy kurta nótát, egy sietős szót, ütődött szegfűket,
egy pillantást, egy nyár rózsáit, egy könnyes zsebkendőt.
És olyan jó tovább élni egy más életben,
élni Benned édes emlék-életet.
Márványmosollyal, néma ajakkal, viaszos arccal
feküdni az elvarázsolt fehér palotában,
és várni, várni, alázattal várni,

míg a királyasszony arra jön,
 és varázspálcájával meg nem érint.
 Ekkor új élet költözik belém,
 mozgok, mosolygok, beszélek én,
 míg a varázslat életben marasztal!
 Sőt sima homlokod simítja hús kezem talán,
 és kérdezem szelíden, alázattal:
 – Emlékszel, királynóm? Emlékszel-e rám?

Sztáriszivác, 1929. február 20.

AZ ANYÁM

„Ezt a verset drága Kornéloom, az első tüdővérzés után írta”

Ezzel a megjegyzéssel küldte e verset Szenteleky Kornél édesanyja szerkesztőségünknek. (A Kalangyának – a szerk.)

Milyen szomorú,
 milyen szomorú,
 ahogy itt állsz, s ahogy elgondolom
 a te öregséged.

Fáradt vagy, öreg vagy,
 de felkelsz az ágyból,
 és borogatást teszel mellem köré.
 És orvosságot öntesz a kanálba
 öreg kezeddél, mely gyenge és reszketős,
 mint őszi alkonyat kéréje,
 mely sápadtan vibrál a szobában.

Dolgozol, folyton dolgozol,
 hajolsz és emelsz,
 és szíved gyenge, rosszul végzi dolgát.
 Az ajkad néma.
 Karjaid ernyedtek és szárazak,
 mint csüggedt, törött ágak
 a fán.
 Éjjel felriadsz minden neszre,
 aggódva jössz át, és kérdezed:
 – Kell valami?
 Dolgozol, tipegsz a napok sikló
 hátán.
 Ápolsz.

Szolgálsz mint nagy urat,
és nincsen pihenőd,
és nincsen éjjeled,
örömed nincsen, mint minden csúnya cselédnek
vasárnap.
Csak hétköznapok vannak alkonyodó életedben,
görnyedt, gondtól ráncos,
fáradt, fekete és nagyon szomorú
hétköznapok.
Nem mosolyogsz, csak dolgozol,
Szolgálsz engem, mint nagy urat,
és én nézlek.
Éjjel van, a szoba kihűlt,
te állsz öregén, őszén, fázósan előttem.
Nézek.
Borogatást hozol, majd betakarsz,
mint nagyon régen, mikor kisfiú voltam.
Aztán lefekszel, de hallom éberléted.
Nem alszol.
Rám gondolsz, betegségemre, halálomra,
talán titkos könnyek is csorognak
fonnyadt arcodon,
de mikor ismét jössz, semmit se látni rajtad,
és mondod:
– Meg fogsz gyógyulni, fiam.

Szolgálsz, mint nagy urat,
Mint utolsó, őszi reményedet,
mert ha elmegyek,
sötét lesz életed.

Milyen szomorú ez.
S milyen szomorú,
ahogy így előttem állsz,
fáradtan, görnyedten, öregén,
rendetlenül dobogó szívvel,
fojtott aggodalommal.

Tudom, hogy te más öregséget
álmodtál magadnak.
Csendet, melyben kávé és kalács
nyájas illata terpeszkedik.
Az emlékek muzsikálnak,
mint jámbor, csoszogós
zenélő óra.

A fiad erős lesz, gondoltad,
és megvéd minden bajtól,
gazdag is lesz, úgy álmodtad,
és kényelembe göngyöli fáradt tagjaidat.

A fiad gyenge és szegény,
és nem ad reményt meg biztatást
fakuló alkonyatodnak.
A fiad Krisztus évében van,
és a te öreg, beteg, szerető szívedbe
tőröket dőf az Atya,
aki szeret minket.

1926. január hó

SZANATÓRIUM

Feküdni kell, s a hőmérőt
mint cigarettát tartjuk a szánkban,
köhögés harcol, cincog, recseg és üvölt,
s a könyvtár gyűrött könyveit lapozgatják
a vértelen ujjak.
Kettőtől négyig beszélni sem szabad, csak feküdni,
feküdni s nézni a felhők járását az égen,
s gondolni sok mindenre: nőkre, csókra,
eliramlott boldog szenvedélyre,
életharcra, gigászi munkára, vidám sportokra
s mindarra, ami vissza nem tér, amiben
részünk többé sohasem lehet.
Azután temetésre is lehet gondolni
a koporsón egy ismerős név áll, az évszámot azonban
nem lehet pontosan elolvasni
„... élt 25, 32, vagy talán 43 évet. . .”
Majd kék üvegben dajkált köpetünket zsebre tesszük,
és sétálunk a fenyvesek alatt.
„ – Pozitív? – Negatív? – Kaverna? –
Pneumotoraxot kapott? – Milyen nyomással? –
Én kalciumot kapok, semmi mást. . .”

Lent szlovén parasztok kaszálnak a réten,
vidáman mozog a karjuk, mocskos ingük
büdös és vizes az izzadságtól.
Barna, bárgyú arccal dolgoznak,

kaszájuk után ájult zizegő sikollyal
hull a margaréta, a kék szirmú katáng
s a szelíd, sápadt mécsvirág.

Gohnik, 1932. július

FÜGGELÉK

1923

NE HARAGUDJÁL

ó, kedves olvasó; ne ráncold össze
a szemöldöködet, és ne rajzolj szigorú,
rosszalló ráncokat az arcodra:
mi nem akarunk bántani. Mi csupán
sáros, ócsárolt falunkat akarjuk bemutatni
kicsit vidáman, kicsit torzítva,
kicsit őszintén. Láttál-e már valahol
görbe tükröket, melyben a sovány
kövérnek, a szigorú vidámnak, a
nevető arc ijedten megnyútnak
látszik, amelyben megnőnek az öblös
vonalak, és domborúvá válnak az
egyenesek? Ilyen görbe tükör akar
ez az újság is lenni. Valószínűleg
te is megtalálod majd benne, kedves
olvasó, sután, furán, megnyúlt
vagy meghízott arcodat, de talán
nem bánt ez a görbe, derűs kép.
Ó, ne feledd, hogy falun élünk, sárban,
szürkeségben, fásult hétköznapok
és kellemetlen kicsinyességek
között, s ezért ránk fér kis kacaj és
kis furaság. Próbáljunk nevetni saját
gúnyképünkön, próbáljunk kis
mérzséggel és némi ötlettel belenézni
ebbe a görbe tükörbe, és felkacagni,
mint ártatlan gyermek. Próbáljunk
kis különösséget és tarkaságot fes-

teni a hamuszínű azonosságok körhintájára, egypár derűs, hahotázó percet lopni zűrös, béklyós életünkbe. Nem dogma vagy parancs az, hogy unalmasan és színtelenül kell leélni életünket merev, prúd és kelletlen kötelességek kényszerűségei szerint. Mi többet és mást követelünk az élettől, ha ezerszer is falura vagyunk számúzve. Nem akarunk üresen, unottan élni, folyton gondokban járni, hétkor lefeküdni és egy fél fejezet Courts-Mahlert vagy Jókait olvasni az ágyban, takarékoskodni a pénzzel, vággyal, mámorral és szenvedéllyel, mogorva, nyárspolgár bajuszt növeszteni vagy merev, szenteltvízszagú kontyba csavarni a hajunkat, kicsinyes tárgyú pletykák között furkálni és mafla, ökörarcú hagyományokat tisztelni – ó nem! Mi nem akarjuk gyáván, fakón, közömbösen, bámészkodóan és örömtelenül leélni rongyos, rövid, falusi életünket. Egy kicsit élni akarunk, kis szépséget, kis mámort, kis vidámságot, kis muzsikát, kis művészetét, kis izgalmat, kis lüktetést akarunk a nagy, csendes fakóságban. Epikurosz azt tanította, hogy az élet kellemes ajándék, melyet okosan minél tovább kell élvezni. Azt hiszem, mi közelebb állunk az ő tanításaihoz, mint a brahman aszkétáihoz. Nem szégyelljük bevallani, hogy mi rajongások, szépségek, nyugtalanságok, szenvedélyek között szellemes derűben akarjuk leélni fakón fonnyadó, fásult, falusi napjainkat. Ha megérted akarásainkat, vágyunkat és forradalmiságunkat, ó, kedves olvasó, úgy meg is fogsz bocsájtani nekünk, sőt te is kacagni fogsz a görbe tükör fonák-

ságain. Még egyszer kérünk hát
szépen és szeretettel: ne haragudjál,
hanem mosolyogjál, ahogy az an-
gyalok és bölcsek szoktak.

AZ ÉLETEM

Jurg Jánosnak ajánlva

A sors ide száműzött engem,
E sivár, sáros faluba,
De ellene egy szavam sincsen,
Nekem már minden Hekuba.
Disznó rőfög a sáros úton,
S ludak gágognak szüntelen,
A kanász káromkodik folyton. . .
Ez a falusi életem,
Az életem.
Mint fogház fojtott udvarában
Körbemennek a nyűtt rabok,
Úgy ismétlődnek unottságban
A fáradt, falusi napok.
Nincs mosoly és nincsen szépség,
Csak röhej van ízléstelen,
Az álmodás itt esztelenség. . .
Ilyen sivár az életem,
Az életem.
Néha sóhajtok: Páris! Páris!
S ti fényes, messzi városok!
De szemem könnybe lábad máris,
Mert oda sose juthatok.
Hiába vágyok messze menni,
Hajózni álomtengeren. . .
Velem sose történik semmi.
Szürke, üres az életem,
Az életem.
Aztán lesz kövér feleségem,
De sovány lesz a hozomány,
Civódunk minden csekélységen,
S megütjük egymást is talán.
De pocakom nő majd idővel,
S családapa lesz a nevem,
Rívó kölyköt dajkálók éjjel,

Ez lesz családi életem.
 Az életem.
 Vasárnap új ruhát veszek fel,
 És délelőtt sörözgetek,
 Délután alsós, pár spriccerrel,
 S arcom vörös lesz, mint a retek
 Aztán jönnek köznapi gondok:
 Munka – adósság – életem. . .
 S én nem mosolygok, nem busongok,
 Csak élem le az életem,
 Az életem.
 S egy zsíros disznótor után majd
 Váratlan szélütést kapok,
 Búcsúképpen hörgök még egy jajt,
 Majd búsan, bután meghalok.
 „Szépen halt meg” – sokan így szólnak,
 S én fekszem bambán, mereven,
 Aztán egy koporsóba tolnak,
 És véget ér az életem,
 Az életem.
 A temetőben a gödör már
 Rútul, zordul ásítozik,
 A kántor eszében a bor jár,
 S a pap szörnyen unatkozik.
 A vénasszonyok óbégatnak
 Hamisan egy gyász-éneket,
 És fásult szívvel elhantolnak
 Egy bús falusi életet.
 Egy életet.

JEGYZETEK

Először jelennek meg Szenteleky Kornél összegyűjtött versei, melyeket a megjelenésük időpontja szerinti sorrendben közlünk.

Alázatos kérdés az élethez. *Bácsmegeyi Napló*, 1925. dec. 25.; Szenteleky Kornél verseiből. *Híd*, 1968. 6.

Ismét Leopardi. *Bácsmegeyi Napló*, 1926. aug. 1.; *Kéve*. Vajdasági költők antológiája, 1928

Hajnalban, kis állomáson. *Bácsmegeyi Napló*, 1926. aug. 1.; *Kéve*. Vajdasági költők antológiája, 1928; Szenteleky Kornél verseiből. *Híd*, 1968. 6.; *A gaz-*

- dátlan világ*. A jugoszláviai magyar költészet antológiája (1918–1945). A *Híd* különmelléklete, 1968. december
- Hiszed-e, drága. *Bácsmezei Napló*, 1926. okt. 10.
- Milyen jó lenne. *Bácsmezei Napló*, 1926. dec. 12.; *Kéve*. Vajdasági költők antológiája, 1928; *Szenteleky Kornél–Kornel Senteleki*. 1976
- Egy pillanat. *Bácsmezei Napló*, 1926. dec. 25. Szomorú vers címmel; *Kéve*. Vajdasági költők antológiája, 1928; *Szenteleky Kornél* verseiből, *Híd*, 1968. 6.; *A gazdátlan világ*. A jugoszláviai magyar költészet antológiája (1918–1945). A *Híd* különmelléklete, 1968. december
- A hold Athénben. *Bácsmezei Napló*, 1927. febr. 13.
- Kleopátrához. *Bácsmezei Napló*, 1927. febr. 27.
- Barátom, a számár. *Bácsmezei Napló*, 1927. márc. 6.; *Kéve*. Vajdasági költők antológiája 1928; *Szenteleky Kornél* verseiből. *Híd*, 1968. 6.; *A gazdátlan világ*. A jugoszláviai magyar költészet antológiája (1918–1945). A *Híd* különmelléklete, 1968. december
- Giorno dei morti. *Bácsmezei Napló*, 1927. okt. 30.; *Kéve*. Vajdasági költők antológiája 1928
- „Valaki elmegy a szomszéd szobából”. *Bácsmezei Napló*, 1927. szept. 25. Kis hűgom után küldöm; *Kalangya*, 1934. 7–8. „Valaki elmegy a szomszéd szobából” címváltozattal. Ennek szövegét közöljük, amely tartalmazza *Szenteleky Kornél* javításait.
- Aki elvisz. *Bácsmezei Napló*, 1927. nov. 15. Kis hűgom után küldöm.
- A szeme. *Bácsmezei Napló*, 1927. nov. 25. Kis hűgom után küldöm.
- Az első hó. *Bácsmezei Napló*, 1927. dec. 25.
- Éjjeli menekvés. *Bácsmezei Napló*, 1928. jan. 22.; *Szenteleky Kornél* verseiből. *Híd*, 1968. 6.; *A gazdátlan világ*. A jugoszláviai magyar költészet antológiája (1918–1945). A *Híd* különmelléklete, 1968. december
- Szerencse kereke. *Bácsmezei Napló*, 1928. márc. 11.; *A gazdátlan világ*. A jugoszláviai magyar költészet antológiája (1918–1945). A *Híd* különmelléklete, 1968. december
- Könnyű este. *Bácsmezei Napló*, 1928. márc. 18.; *Kéve*. Vajdasági költők antológiája, 1928
- Rózsás üzenet. *Képes Vasárnap*. 1928. ápr. 8.
- Bárkaút az éjszakában. *Bácsmezei Napló*, 1928. július 8.
- Csend a víz felett. *Bácsmezei Napló*, 1928. júl. 29.
- Őszi rózsák a fűtő kezében. *Vajdasági Írás*, 1928. 6.
- Ugart kell törnünk. *Vajdasági Írás*, 1928. 6.; *Szenteleky Kornél* versei. *Magyar Szó*, 1973. szept. 9.
- Éva a paradicsomban. *Bácsmezei Napló*, 1928. szept. 16.
- Az Olimposz alatt. *Kéve*. Vajdasági költők antológiája, 1928
- Bácskai éjjel. *Kéve*. Vajdasági költők antológiája 1928; Új Auróra az 1929-es évre, Pozsony, 1929; *Szenteleky Kornél* verseiből, *Híd*, 1968. 6.; *A gazdátlan világ*. A jugoszláviai magyar költészet antológiája (1918–1945). A *Híd* különmelléklete 1968. december; *Szenteleky Kornél–Kornel Senteleki*. 1976; *Magyar Szó*, 1983. jún. 25.

- Csodálkozó sóhaj az Idegenhez. *Kéve*. Vajdasági költők antológiája, 1928; *Híd*, 1968. 6.
- Te vagy a legkegyetlenebb: Idő. *Vajdasági Írás*, 1929. 3.
- Kakas az esőben. *Vajdasági Írás*, 1929. 3.
- Addio. *Vajdasági Írás*, 1929. 6–7.
- A tegnap elvesztése. *Vajdasági Írás*, 1929. 6–7.
- Testvéri köszöntő. *Vajdasági Írás*, 1929. 6–7.
- Tavasza a hosszú tél után. *Vajdasági Írás*, 1929. 6–7.; Szenteleky Kornél versei. *Magyar Szó*, 1973. szept. 9.
- Nosztalgia. *Bácsmegyei Napló*, 1930. máj. 11.; *Magyar Minerva*, 1930. 16. szám
- Verebek az orgonán. *Bácsmegyei Napló*, 1930. júl. 20.
- Fülemet rányomom a földre. *Erdélyi Helikon*, 1930. 7.; Új Auróra az 1931-es évre; *Koszorú 1931*. Erdélyi, felvidéki, vajdasági írások. Bp. 1931
- Szélmalomharc. *Reggeli Újság*, 1931. jan. 17. *A Mi Irodalmunk*; *Kalangya*, 1933. 10. *Reggeli Újság*, 1938. aug. 21.; *Szenteleky Kornél–Kornel Senteleki*. 1976
- Levél a kedveshez késő éjjel. *Reggeli Újság*, 1931. márc. 22. *A Mi Irodalmunk*; Szenteleky Kornél verseiből. *Híd*, 1968. 6. *A gazdátlan világ*. A jugoszláviai magyar költészet antológiája (1918–1945). *A Híd* különmelléklete 1968. december
- Hindusztáni táncosnő. *Reggeli Újság*, 1931. okt. 11. *A Mi Irodalmunk*.
- On revient toujours. *Reggeli Újság*, 1931. okt. 11. *A Mi Irodalmunk*.
- Ezüst tulipán. *Kalangya*, 1932. 3.; *Magyar Írás*, 1932
- Ákácok az őszben. *Kalangya*, 1933. 1. Szenteleky Kornél–Kornel Senteleki. 1976
- Felhők. *Reggeli Újság*, 1933. júl. 2.
- Käthe emlékkönyvébe. Szenteleky Kornél posztumusz verse. *Napló*, 1934. jan. 7. A közlést az alábbi jegyzet kísérte: „Szenteleky Kornél, akinek a neve halála után is változatlanul ragyog, – mint az isteni szikra ellobbant az elmúlásban – de a művei itt maradtak és hirdetik a nevét végtelen időközön. Szenteleky Kornél posztumusz verse került a kezünkbe, amelyet egy kedves, fiatal úriasszony emlékkönyvébe írt 1929. február 20-ikán. A vers megrázó erejű és a költő-orvos fájdalmát és azt a nagy várakozást tükrözi vissza, amellyel teljes letargiában és megadással várta a halált. Az emlékkönyv őrizte meg az emlékezésnek Szenteleky Kornél kis versét, amelynek minden sorából kiérzik, hogy a nagy író már régen készült a halálra és tudta, hogy az élettől már nem sok követelni valója van. A vers, amelyet Tauss László szubotcai törvényszéki jegyző felesége, Hettesheimer Käthe, a néhai szíváci református pap leánya bocsátott a rendelkezésünkre, így hangzik.”
- Az anyám. *Kalangya*, 1934. 2. szám
- Szanatórium. *Kalangya*, 1934. 7–8.; Szenteleky Kornél–Kornel Senteleki. 1976. A vers kéziratának hasonmása *Szenteleky Kornél irodalmi levelei 1927–1933*. 1943. című kötetben.

A Függelékben a *Ne haragudjál* és *Az életem* című versek a *Sziváci Élet* című „pikkelő piknik lapban” jelentek meg 1923. febr. 3-án.

B. I.

A verseket kéziratok híján a korabeli nyomdatechnikai esetlegességek kiküszöbölésével a mai helyesírás szerint közöljük. A központosítást – remélve, hogy ezzel a szövegek értelmezését is megkönnyítjük – a szintaxis engedte határok között a mai szabályokhoz igazítottuk. Az idegen szavakat és a tulajdonneveket meghagytuk eredeti alakjukban.

T. É.

TARTALOM

1925

Alázatos kérdés az élethez 438

1926

Ismét Leopardi 439
 Hajnalban, kis állomáson 441
 Hiszed-e, drága 442
 Milyen jó lenne 444
 Egy pillanat 445

1927

A hold Athénben 446
 Kleopátrához 447
 Barátom, a számár 448
 Giorno dei morti 450
 „Valaki elmegy a szomszéd szobából” 450
 Aki elvisz 452
 A szeme 453
 Az első hó 454

1928

Éjjeli menekvés	455	
Szerencse kereke	456	
Könnyű este	457	
Rózsás üzenet	458	
Bárkaút az éjszakában	459	
Csend a víz felett	459	
Őszi rózsák a fűtő kezében	461	
Ugart kell törnünk	462	
Éva a paradicsomban	462	
Az Olimposz alatt	463	
Bácskai éjjel	464	
Csodálkozó sóhaj az Idegenhez	465	

1929

Te vagy a legkegyetlenebb: Idő	466	
Kakas az esőben	467	
Addio	468	
A tegnap elvesztése	469	
Testvéri köszöntő	470	
Tavasza a hosszú tél után	471	

1930

Nosztalgia	472	
Verebek az orgonán	473	
Fülemet rányomom a földre	473	

1931

Szélmalomharc	475	
Levél a kedveshez késő éjjel	476	
Hindusztáni táncosnő	477	
On revient toujours	478	

1932

Ezüst tulipán	478	
---------------	-----	--

1933

Ákácok az őszben 479
Felhők 480

1934

Käthe emlékkönyvébe 481
Az anyám 482
Szanatórium 484

Függelék

1923

Ne haragudjál 485
Az életem 487

Jegyzetek 488